

JUST

JOURNAL OF LANGUAGE
RIGHTS & MINORITIES

— — — —
REVISTA DE DRETS
LINGÜÍSTICS I MINORIES

Lawfare lingüístic contra el llenguatge inclusiu a la trinxera d'X

Eva J. Daussà

Renée Pera Ros

Per citar aquest article:

Daussà, Eva J. & Renée Pera Ros. 2024. «Lawfare lingüístic contra el llenguatge inclusiu a la trinxera d'X». En "Gender and ethnolinguistic lawfare," edició de Melissa Wallace & Esther Monzó-Nebot. Special issue, *Just. Journal of Language Rights & Minorities, Revista de Drets Lingüístics i Minories* 3 (2): 187–221.

<https://doi.org/10.7203/Just.3.28449>.

Article received: 18/03/2024 Final version accepted: 05/08/2024

© By the authors, 2024. JUST. JOURNAL OF LANGUAGE RIGHTS & MINORITIES, REVISTA DE DRETS LINGÜÍSTICS I MINORIES, VOL 3 (2), UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.
ISSN: 2952-2307

Lawfare lingüístic contra el llenguatge inclusiu a la trinxera d'X

Eva J. Daussà* i Renée Pera Ros**

*Universitat d'Amsterdam | ** Investigadora independent

Resum

El llenguatge de gènere neutre (LGN) es proposa com a eina per ajudar a combatre el biaix de gènere codificat en el llenguatge tradicional, representatiu de pràctiques i ideologies socials androcèntriques. Alhora, ofereix l'oportunitat d'expressar identitats més enllà de les limitacions imposades per les estructures rígides dels esquemes binaris i cisheteronormatius. Majoritàriament, però, els discursos oficials s'adhereixen a una agenda conservadora que no se sent interpel·lada per les reivindicacions vinculades a l'LGN. Argüim que, com a resultat, s'afegeix el desapoderament lingüístic a la marginació d'unes poblacions que de per si ja estan socialment força marginades, i s'hi fomenta la confrontació social. Utilitzant la xarxa social d'X com a baròmetre de les ideologies subjacents a les diferents posicions, presentem una anàlisi temàtica reflexiva basada en 150 piulades produïdes l'any 2023 i 2024. Els resultats indiquen que, mentre que hi ha veus que veuen la utilitat de l'LGN per visibilitzar identitats silenciades i expressar el compromís per l'equitat social, altres s'hi resisteixen, fent-se ressò de les posicions oficials sobre la base de nocions d'autenticitat lingüística i legitimitat autoritativa. A més, malgrat la presentació com a debat lingüístic, moltes actituds semblen, en canvi, estar utilitzant l'oficialitat per reforçar pràctiques discriminatòries contra les identitats generitzades.

Paraules clau: no-binari, català, gènere neutre, xarxes socials, empoderament lingüístic

Abstract

Gender-neutral language (GNL) has been proposed as a tool to help to counter gender bias encoded in traditional language, which reflects androcentric social practices and ideologies. It also allows for the expression of identities beyond the limitations imposed by the rigid structures of binary and cisheteronormative frameworks. Despite its potential, official discourses mostly adhere to conservative agendas, largely ignoring the claims associated with GNL. We argue that, as a result, linguistic disempowerment ensues, marginalizing already oppressed populations and fostering social confrontation. We conducted a reflective thematic analysis of 150 tweets from 2023 and 2024 on the social network X to gauge underlying ideologies. Our findings reveal a divided response: some voices recognize the value of GNL in promoting visibility of silenced identities and expressing a commitment to social equity, while others resist it echoing official positions based on notions of linguistic authenticity and authoritative legitimacy. Furthermore, despite framing GNL as a linguistic debate, many attitudes seem instead to be using officialdom to reinforce discriminatory practices against gendered identities.

Keywords: non-binary, Catalan, gender-neutral language, social media, linguistic empowerment

1. Introducció

La secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) va fer públic, el 27 d'octubre del 2023, un comunicat en el qual insistia que, en català, el gènere masculí és la forma no marcada per representar tant grups mixtes com referents de gènere desconegut o sense especificar. Aquesta posició es coneix com la del *masculí genèric*. L'IEC reaccionava a les veus cada cop més esteses que,

tot denunciant el biaix androcèntric d'aquest ús tradicional, proposaven la revisió de la norma consensuada en la gramàtica normativa per promoure un nou consens que visibilitzés les persones que tenen una identitat diferent de la masculina. Entre aquestes propostes, i seguint el model d'altres llengües, s'hi troben la del femení genèric, la duplicació de formes, o l'ús creixent de neomorfemes per representar tant significats genèrics com individus d'identitats de gènere no-binàries. Tot i que la major part del comunicat es dedica a ratificar el consens de la institució sobre el caràcter genèric del masculí, l'IEC també s'hi manifesta respecte al neomorfema, tot declarant que «queda fora del marc normatiu i gramatical» i que no es tractava de «cap estratègia natural del català, sinó que s'ha creat manipulant el funcionament intern de la llengua i, per tant, contradiu [...] les normes internes del català» (IEC 2023).

Aquest anunci va aixecar molta polseguera a X (com sol passar en aquesta xarxa social) i va rebre tot tipus de respostes. Molta gent va celebrar la posició de l'IEC al·legant el seny, el sentit comú i la professionalitat de la secció filològica. D'altres, en canvi, van criticar la decisió de l'IEC i li van retreure que es pronunciés sobre aquest assumpte d'una manera tan conservadora. Sobtava especialment que titllés de «no natural» un canvi originat dins d'un grup d'usuariis¹ de la llengua, mentre que altres canvis (com la reforma d'algunes expressions racistes o despectives per a col·lectius neurodivergents o amb diversitat funcional) no s'havien considerat cap imposició, ni una tasca aliena a l'evolució natural de la llengua. Semblava, doncs, que no era el canvi en si, sinó qui el proposava, el que havia tingut més pes en la decisió institucional.

Un parell de mesos abans del comunicat de l'IEC, s'havia publicat la primera proposta de codificació gramatical del llenguatge de gènere neutre (en endavant, LGN) en català (Moyano 2023), que incloïa una justificació de la seva motivació. La publicació de la guia també va desencadenar tot tipus de reaccions (positives, negatives, despectives, curioses, escèptiques, etc.)

¹En aquest article utilitzem les formes de llenguatge no-binari.

per part dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials. Encara que l'IEC no en fa al·lusió directa, és molt probable que la publicació d'aquesta guia, que vol omplir un buit normatiu, i la intensificació del debat per part de lis usuariis de la llengua, precipités la clarificació de la posició oficial sobre el fenomen.

En aquest article analitzem aquest debat entorn l'LGN, les ideologies i actituds lingüístiques que el sostenen i el que posen de manifest pel que fa als diferents mecanismes de legitimitat que intervenen en les dinàmiques de poder en qüestions de llengua. Després de posar en context i exposar les posicions oficials, presentem un breu estudi temàtic reflexiu de reaccions a la xarxa social d'X per tal de sospesar la presència d'aquestes mateixes ideologies entre lis usuariis de la llengua.

2. La normativitat lingüística com a *lawfare*

El llenguatge és inherentment variable; no només en el sentit que canvia amb el temps, sinó també que, en qualsevol moment donat i dins d'una comunitat de parla, conté una multitud de formes funcionalment equivalents, sense que aquesta heterogeneïtat interna impedeixi la comunicació ni faci col·lapsar el sistema gramatical. És ben sabut que la dominància d'una forma per sobre d'una altra d'equivalent es deu, no a qüestions estrictament lingüístiques, sinó a les preferències de lis sevis usuariis (Heller 2018).

Mentre que la *mà invisible* de la comunitat lingüística va exercint-hi la seva força formativa *des de baix*, en moltes llengües hi ha diversos agents amb autoritat institucional per dictar, *des de dalt*, el valor de les diferents varietats existents i, especialment, de la varietat normativa. Així, Spolsky (2004; 2012) defineix la política lingüística com el conjunt d'intents institucionals d'influenciar la forma d'una llengua i de controlar el funcionament de les seves varietats dins la comunitat d'ús. En detecta tres àrees d'influència principals: la normativa gramatical, les creences i actituds lingüístiques, i els dominis en els quals la llengua té (o ha de tenir) presència en la pràctica. Avui dia s'entén que aquesta activitat no es limita tan sols a les iniciatives governamentals, sinó que s'hi inclou tota

planificació i regulació que afecti les diferents dimensions personals i socials on la llengua hi jugui un paper més o menys central i, per tant, se senti la necessitat de regular-ne l'ús; per exemple, la vida familiar, l'activitat professional i associativa, i la comunicació dins dels diferents organismes polítics existents (Duchêne & Heller 2012; de Varennes 2012; Smith-Christmas 2016; King 2019; Monzó-Nebot & Debussy 2024).

Quan es considera la qüestió de la gestió oficial de la llengua, el primer que cal fer és diagnosticar els processos de construcció d'autoritat (Arendt 2006; Erdocia & Soler 2022) que doten certs agents (i no d'altres) de legitimitat per prescriure, per exemple, quines formes lingüístiques s'haurien de privilegiar dins d'una comunitat com a *normatives* i quines d'altres no (el que Haugen [1961] anomena *codificació lingüística*), i de quines formes lingüístiques se'n fomenta el prestigi (tot elevant-les a registre culte o educat) i de quines no (les *actituds i creences* de què parla Spolsky i la *ideologia de la varietat estàndard* que assenyala Milroy 2001). Quan els parlants interioritzen com a legítimes les directrius dels agents designats (mitjançant el reconeixement de la seva autoritat), aquestes es converteixen en les idees hegemòniques sobre la llengua, a les quals se sol referir per tenir l'última paraula en els debats lingüístics que puguin sorgir.

Sovint, les idees sobre les formes i funcions de les varietats lingüístiques, en realitat, no són sobre les varietats en si, sinó sobre la gent que les fa servir, i el mateix es pot dir en el camp de la normativa, que no pot evitar estar influïda per les ideologies (lingüístiques i més) de qui la formula. És a dir, que qualsevol intent de codificació en forma de norma prescriptiva sovint (o inevitablement) respon a una agenda política (Heller 2018). Un exemple malauradament freqüent consisteix a marginar o invisibilitzar certes poblacions i individus mitjançant l'estigmatització de la seva forma de parlar i l'exclusió d'aquesta en el procés d'elaboració de la normativa oficial (Lippi-Green 1997). En aquest cas, l'acció de la normativa lingüística no és diferent d'altres casos que, en el camp del dret polític, també practiquen el *lawfare* discriminatori envers determinades idees o poblacions. En el cas de certs grups que pateixen una manca d'acceptació dels seus estils o trajectòries vitals, l'estigmatització de les seves varietats lingüístiques afegeix

més llenya al foc de la marginalització de les seves realitats humanes, i convida a reproduir o incrementar el seu rebuig social. Malgrat l'alt cost en termes d'exclusió i estigmatització, la normativa tendeix a exercir un poder convincent sobre la població, que la rep sense qüestionament i hi atorga l'aurèola de veritat objectiva (almenys fins que n'augmenta la seva informació sobre el tema, vg. Monzó-Nebot & Llanos-Guerrero 2022). D'aquesta manera, una forma lingüística determinada pot ser ratificada o disputada en referència a estructures de poder institucionalitzades, tancant el cercle pel qual el procés de legitimació influeix en les pràctiques lingüístiques (Woolard 2016).

El veritable problema, però, no és l'ús de la llengua com a arma conscient contra certes poblacions, sinó les conseqüències, conscients o inconscients, de la interacció entre llenguatge, cognició i pràctiques socials. En el cas de la relació entre els usos lingüístics i la categoria del gènere sociopsicològic, hi ha nombrosos estudis que demostren que utilitzar el masculí genèric per referir-se a totser (incloses les persones que no tenen una identitat masculina) reproduïx la mentalitat androcèntrica que estableix que l'home ocupa una posició central per norma i defecte, mentre que els altres gèneres (les dones, per exemple) en són l'excepció (per exemple, Boroditsky, Schmidt & Phillips 2003; Stahlberg et al. 2007; Everett 2011; Kaufmann & Bohner 2014; Coady 2018; vegeu-ne una revisió en català a Monzó-Nebot 2021). D'altra banda, també tenim força evidència, basada en una gran diversitat de llengües, de l'efectivitat d'utilitzar un llenguatge més neutral de gènere (com, per exemple, un epicè, si existeix, o els neomorfemes i neopronoms) a l'hora de reduir l'estereotipació i la discriminació lligades al gènere (Stahlberg & Sczesny 2001; Gustafsson Sendén, Bäck & Lindqvist 2015; Sczesny, Formanowicz & Moser 2016; Brutt-Griffler & Kim 2018; Shoham & Lee 2018). Existeixen també veus que asseguren que, per a alguns individus i grups (notablement, feministes, persones transgènere, no-binàries o d'alguna altra manera no conformadores en el seu gènere), utilitzar un llenguatge més neutral de gènere ofereix una oportunitat molt valuosa d'expressar-se i d'exercir les seves identitats de gènere més enllà de les limitacions imposades per les estructures rígides del gènere binari i (cishetero)normatiu

(Butler 1990; Zimman 2018).² Alguns estudis fins i tot vinculen l'adopció de les innovacions lingüístiques que combaten el biaix de gènere, especialment, si s'acompanya de l'acceptació d'un cert nivell de variació interna, amb l'índex de vitalitat lingüística en el cas de les llengües petites o minoritzades (Popič & Gorjanc 2018; Hornsby 2020).

Cal també considerar el paper amplificador dels mitjans de comunicació (Erdocia & Soler 2024), sobretot, en el cas dels mitjans públics, que, per coherència, tendeixen a promoure les mateixes ideologies dels governs que els subvencionen. D'igual manera, en el sector privat, els responsables de divulgar publicacions i, per exemple, etiquetatge i publicitat de productes, tendirien a moure's entre la normativa vigent i les preferències de lis sevis consumidors, i també poden tenir un paper decisiu. En canvi, les xarxes socials es desmarcarien d'aquesta dinàmica i poden servir més com a baròmetre que com a instrument de les ideologies i usos lingüístics imperants (Dovchin 2020), i posar de manifest l'evolució en les preferències de lis usuariis. En resum, en una societat consumista on trobem tot tipus de mitjans, és fascinant observar com els individus interactuen amb les normes vigents, lingüístiques i d'altre tipus.

En tot això és important tenir present que, mentre que la normativa oficial deriva la seva autoritat de la legitimació política i la tradició cultural i intel·lectual (Erdocia & Soler 2022), mitjançant les seves eleccions lingüístiques i manifestant les seves idees al respecte, lis parlants de la llengua poden exercir la seva agencivitat per qüestionar l'encert i pertinència de les decisions oficials, i exercir-hi un canvi *ipso facto* —potser amb l'esperança d'assolir, en un futur, el reconeixement dels qui tenen el poder normatiu. En fer-ho, són ben conscients que estan desa-

² Volem agrair el comentari d'uni de lis revisoris anònims de l'article, que ens recorda la rellevància d'«algunes nocions de la teoria psicoanalítica pel que fa al llenguatge: per exemple, la diferenciació lacaniana entre significat i significat; però sobretot la idea de l'inconscient estructurat com a llenguatge i com aquest (el llenguatge) és constitutiu de realitat i alhora el seu reflex (de la realitat). Des d'aquest marc teòric es pot reforçar encara més la idea d'aquesta reciprocitat dialèctica en un sentit marxista: com el canvi social transforma el llenguatge, i el llenguatge transforma la societat». Si bé no seguim el fil d'aquesta connexió en aquest treball, considerem que aquest angle enriqueix la comprensió teòrica del tema, i en prenem nota per a futures reflexions.

fiant la llei, potser amb l'objectiu exprés de debilitar el *lawfare* contra les comunitats marginades, tot visibilitzant i ressignificant les seves pràctiques lingüístiques. Això és el que ens trobem, per exemple, en el cas de la *Guia gramatical de llenguatge no-binari* (d'ara endavant, GGLNB), que fa un esforç de sintetitzar els usos de l'LGN i desplegar-ne tota la seva dimensió gramatical.

Mitjançant una activitat sostinguda, les formes lingüístiques emprades passen a caracteritzar una comunitat de pràctica lingüística, en l'accepció clàssica del terme (Eckert & McConnell-Ginet 1998; 2007). Amb el temps, i si se'n consolida i regularitza l'ús, aquesta forma de parlar pot arribar a acceptar-se, com a mínim, com a varietat dialectal —en principi, susceptible, com totes les altres varietats, de guanyar la tómbola normativa. En tot cas, si no ho fa (o fins que no ho faci), encara pot constituir-se en una varietat dialectal reconeguda, sobretot, si acceptem que dins d'una comunitat lingüística hi pot haver més d'una normativa (és a dir, una *policentralitat de la norma*, seguint Muhr 2016) encara que les formes tinguin diferent estatus oficials (del Valle 2014). De moment, però, i com veurem en la secció següent, les respostes institucionals no sembla que es deixin doblegar per aquests intents d'apoderament d'aquesta comunitat de pràctica particular i les variants gramaticals que la representen.

3. El discurs institucional sobre l'LGN

Les institucions amb autoritat oficial reconeguda sobre qüestions lingüístiques varien pel que fa a l'actitud vers les propostes d'eliminar la desigualtat de representació de gènere en el llenguatge i evitar el biaix masculí. Potser la que més aviat es va pronunciar va ser l'acadèmia de la llengua sueca, en el context de l'anomenada *revolució hen*, quan, després d'un rebuig inicial i enmig de la polèmica social, el 2014 va anunciar la inclusió, al seu diccionari històric, del neopronom *hen* per completar el paradigma de gènere ocupat tradicionalment (en la tercera persona singular) pel masculí (*han*) i el femení (*hon*), tant com a genèric com per referir-se a persones d'identitat de gènere no-binari; d'afegit, hi va fer recomanacions (tot i que no prescripcions) sobre la seva flexió de cas. A partir de llavors, com a mínim un estudi (Gustafsson Sendén, Bäck

& Lindqvist 2015) ha demostrat que, amb molt poc temps, la resistència inicial al llenguatge no sexista estava donant pas a actituds més positives i l'ús del pronom neutre de gènere estava augmentant a mida que se'n normalitzava la pràctica.

Un any després (el 2017), i a l'altra banda de l'Atlàntic, la prestigiosa societat americana de dialectologia, que a manca d'haver-hi una acadèmia de la llengua anglesa representa una de les autoritats lingüístiques reconegudes, va omplir els titulars dels diaris en incloure el pronom de gènere neutre *they* (flexionat paradigmàticament com a *them/their*) en el seu llibre d'estil; tot seguit, el diccionari de referència d'anglès americà Merriam-Webster l'escollia com a «paraula de l'any» 2019. Per acabar-ho de rematar, el 2020 la societat americana de dialectologia li atorgava el títol de paraula de la dècada per al decenni que acabava amb aquest any.

En contrast, la Real Academia de la llengua espanyola (RAE) s'ha pronunciat consistentment en contra de tot el que no fos el masculí genèric i la binaritat de gènere gramatical, titllant les pràctiques de reduplicació o neoflexió d'in-necessàries i farragoses, i els neomorfemes d'aliens a la llengua espanyola, a més de ser «absurdes, ridícules i totalment ineficients»³ (Moretti 2018) –malgrat el suport d'alguns sectors de la comunitat acadèmica internacional (Serrano & Montes 2022).

D'igual manera, l'acadèmia de la llengua francesa s'hi va posicionar fermament en contra, qualificant eloqüentment el llenguatge inclusiu com a «aberració lingüística» (Académie française 2017), una imposició d'un «grup d'elit» «obsessionat amb el gènere», que en promou un canvi «brutal, arbitrari i no concertat», que «violava els ritmes de l'evolució del llenguatge», «mutilava la respiració i la lògica de la llengua», «ofenia la democràcia del llenguatge» i «inhibia l'expressió més ampla del pensament»; les víctimes principals de l'LGN eren, segons l'Acadèmia, «persones amb discapacitats cognitives [...], estrangers que volen aprendre [francès]», i, a més, dificultaven l'expansió d'aquesta

³ La traducció al català de les cites *verbatim* originalment emeses en altres idiomes ha corregut al nostre càrrec.

llengua a l'Àfrica en favor de l'anglès com a llengua franca (Carrère d'Encausse & Lambr 2021).

A Alemanya, a l'agost del 2021, diversos *Länder*⁴ prohibien l'LGN a les escoles i dictaven que lis mestres l'havien de marcar com a incorrecte —malgrat que se n'havia estès la utilització a la publicitat del carrer, als anuncis de feina i a la universitat. La raó que s'adduïa era que aquestes formes (asteriscs, comes, lletres subratllades i neomorfemes) no tenien cabuda dins de les convencions ortogràfiques de l'alemany i podien provocar errors gramaticals, per exemple, en els articles i els pronoms associats. Tanmateix, a altres *Länder*, se'n reconeix i encoratja l'ús. El resultat és una gran varietat d'actituds i de pràctiques a les aules, amb mestres acatant i d'altres resistint les directives oficials de manera idiosincràtica (Wiemann 2023).

En alguns casos, la politització de la norma lingüística i l'ús de *lawfare* per oprimir aquells que en difereixen es fa encara més explícita quan són les pròpies figures polítiques que utilitzen la seva visibilitat i, finalment, el seu poder, per influir-ne el debat. A l'Argentina, per exemple, el govern progressista del president Alberto Fernández va aprovar una resolució en què es recomanava l'adopció d'un llenguatge inclusiu que «elimina el biaix i la jerarquitització entre gèneres» (Argentina. Instituto Nacional de Asociativismo y Economía Social 2020). Per tal d'assegurar que la resolució no acabés en paper mullat, el president mateix utilitzava LGN en els seus discursos i, a partir del 2021, el seu govern va posar a disposició de lis ciutadans no-binariis la possibilitat de corregir el seu gènere oficial en els documents nacionals d'identitat i passaports, tot indicant-hi l'especificació x quan els binaris *home* i *dona* no els representaven. Sobre el terreny, un extens qüestionari distribuït per les xarxes socials que mesurava les actituds vers l'LGN i la seva adopció a l'Argentina va trobar que en creixia l'acceptació (Bonnin & Coronel 2021).

Tot i així, la fragilitat legal dels col·lectius socialment (i lingüísticament) vulnerables queda de manifest en el cas mateix d'Argentina, ja que, amb el canvi

⁴ Els *Länder*, també anomenats *Bundesländer*, són els diferents estats que componen la República Federal d'Alemanya.

de govern a l'hivern del 2023, una de les primeres accions del nou president Javier Milei, simpatitzant de grups de l'extrema dreta americana, va ser denunciar el que anomenà «l'agenda de gènere» feminista i dels col·lectius *queer*,⁵ amb l'excusa que aquesta s'havia utilitzat com a arma política pels sectors de l'esquerra progressista en el tema de la legalització de l'avortament del 2020. Milei va promoure, específicament, la prohibició de l'ús del llenguatge inclusiu en l'Administració (Argentina. Ministerio de Defensa 2024). La decisió, l'arrelà en «l'obligatorietat de l'idioma castellà, conforme a les normes de la Reial Acadèmia Espanyola», per tal d'eliminar «formes incorrectes del llenguatge» que atempten contra la claredat, brevetat i concisió de, per exemple, les comunicacions en l'àmbit de defensa nacional (CanalB 2024). L'al·lusió a la RAE d'entre les vint-i-quatre acadèmies de la llengua espanyola existents —i no, per exemple, a l'Academia Argentina de Letras del país, establerta el 1931 i reconeguda dins de l'Asociación de Academias de la Lengua Española des del 1999— grinyola, especialment, en un context en què la sensibilització per la descolonització pendent és un tema sempre present.

Un altre exemple, el trobem en el domini del francès, també esmentat més a dalt. Per si el rebuig oficial de l'acadèmia de la llengua no fos suficient, el president de la nació mateix, Emmanuel Macron, va aprofitar la inauguració del museu de la llengua francesa, a la tardor del 2023, per manifestar-se a favor del masculí genèric i en contra del llenguatge inclusiu i de l'LGN (Birken 2023). La il·legalització de l'LGN ha arribat fins i tot a la seu del Senat francès, on actualment (2024) hi ha sectors que la promouen «en el nom de salvaguardar la llengua francesa, per tal de preservar la seva claredat i intel·ligibilitat». En la promoció de la legislació es considera que els canvis lèxics i tipogràfics del llenguatge inclusiu presenten una «ideologia que posa en perill la claredat de la llengua», i suposen un «perill mortal» per a la llengua, motiu pel qual creuen que «cal la intervenció de la legislatura» (Gingins 2023). La politització del tema és evident, i lis adversariis polítics esdevenen adversariis lingüístiquis, com es pot veure en

⁵ En aquest article utilitzem *queer* com a terme paraigua per a les identitats de gènere o orientacions sexuals que surten del binarisme i la (cis)heteronormativitat.

la resposta a X del líder del partit populista d'esquerreres France Insoumise, que, davant la iniciativa reguladora impulsada per la seva contrapartida d'extrema dreta, clama: «la llengua pertany a aquells qui la parlen!» (Mélenchon 2023).

Altres entitats amb poder polític més restringit també hi han dit la seva, generalment, publicant guies d'estil. Per exemple, hi ha algunes propostes per incloure l'LGN a l'ensenyament (Parra & Serafini 2021; Silva & Soares 2024) i hi ha una nova consciència per evitar categories dicotòmiques en el disseny de la recerca (Ansara & Hegarty 2014), com també en proves de laboratori i en informes mèdics (Imborek et al. 2017). En el domini del català, en canvi, tant la Universitat Autònoma de Barcelona (Marçal, Kelso & Nogués 2008 [2011]) com la Universitat de Barcelona (UB 2023), en el seus llibres d'estil, aposten pel masculí genèric, en línia amb l'IEC, fins i tot a la contra de les formes duplicades en masculí i femení afavorides per l'Administració de l'Ajuntament de la seva ciutat (Ajuntament de Barcelona 2024), que, d'altra banda, tampoc no recull les propostes per a persones no-binàries, ni es fa ressò de les objeccions vers el biaix causat per l'ús del masculí genèric (però sí que menciona l'impacte lingüístic de la discriminació amb base racial o cap a persones amb capacitats físiques i cognitives diverses).

4. Empoderament lingüístic: la *Guia gramatical de llenguatge no-binari*

La necessitat i els efectes d'adoptar un llenguatge que visibilitza una part de la població de parlants històricament invisibilitzada, amb la intenció de combatre pràctiques d'exclusió per raons de gènere, queden recollits a la GGLNB. Malgrat el títol, aquesta publicació no és un simple tractat lingüístic sobre les conseqüències gramaticals dels anomenats neomorfemes i neopronoms (en la seva diversitat), sinó que també inclou una primera part on es fa una explicació de les raons del fenomen en el seu context lingüístic i cultural, i la necessitat de la seva normalització.

Lis autoris de la GGLNB, a més de la pròpia experiència personal i els seus coneixements professionals, recullen el testimoni obtingut a partir d'un formulari contestat per més de quaranta persones no-binàries transgènere, és a dir,

que, en la seva identificació de gènere, se situen fora de la dicotomia binària d'home-dona (o masculí-femení). El terme més utilitzat per autoreferir-se és el de *persona no-binària* o, tal com fa l'anglès, *persona enabé* (*nb*, el nom de les lletres). A la GGLNB es recullen alguns neologismes que es fan servir per evitar malgeneritzar els individus enabé, i se'n destaca el paper visibilitzador de la pràctica, així com la satisfacció dels individus enabé quan se'ls generitza correctament. Tanmateix, se'n menciona també un ús com a genèric. És important assenyalar aquest doble ús, perquè, com ja hem vist, els organismes oficials tendeixen a manifestar-se respecte a l'expressió del genèric (per exemple, Junyent 2021; IEC 2023; UB 2023, etc.) a favor del masculí genèric, mentre que el llenguatge referit a les identitats no-binàries no sembla haver arribat al debat oficial, com si la malgenerització no es reconegués com a problema —reflectint un cop més la invisibilització d'aquestes persones no només en el llenguatge, sinó a la societat mateixa.

La GGLNB presenta, doncs, una proposta en què es recullen els canvis morfològics i lèxics⁶ que han adoptat les persones que se situen fora de la dicotomia binària de gènere tant per a referir-se a si mateixes com en el cas que no es conegui el gènere del referent o que hi hagi un grup amb individus de diversos gèneres. A més de neologismes lèxics com, per exemple, *are* o *xare* quan no s'és ni pare ni mare, o *maridi/mulleri* per a referir-se a la parella, o *totser* enlloc de tothom, hi ha recollits els neopronoms *elli*, *li*, *mevi*, *totis*, etc. en tot el seu paradigma flexiu de nombre i cas. Tot i que s'hi reporten certes alternatives, es presenta el paradigma flexiu del neomorfema nominal *-i* com el més usat; així, enlloc del genèric *tots els meus amics*, es recull *totis lis mevis amiguis*, *i*, per referir-se a persones no-binàries o de gènere no especificat, *elli*, *li mevi amigui*, en lloc d'ell/a, el/la meu/va amic/ga, i *lis mevis amiguis* com a genèric o per referir-se a un grup mixt o del qual es desconeixen els gèneres.

⁶ La GGLNB també recull alternatives discursives i sintàctiques com a part del llenguatge no sexista, com ara la duplicació o triplicació, els mots col·lectius i metonímics o epicens, les oracions de relatiu amb *persona que...*, que anomenen llenguatge no-binari indirecte seguint López (2019), però en aquest article ens centrem sobretot en les innovacions morfològiques.

Els assajos i el recull de respostes del formulari deixen clara la importància de dotar la llengua de recursos lingüístics perquè les persones no-binàries no pateixin la malgenerització sistemàtica, i per evitar que les persones que no són de gènere masculí se sentin excloses quan es fa una referència genèrica o invisibilitzades si es tracta d'un grup mixt. Poder referir-se lingüísticament a un mateix de la manera correcta ocasiona un sentiment de visibilització, normalitat i inclusió que contrasta amb les experiències d'alteritat, exclusió i marginació que aquestes persones pateixen a la seva vida diària (fins i tot, dins de les pròpies famílies). Exercir l'agentivitat com a usuari de la llengua per establir una forma representativa inclusiva ofereix una rara illa d'empoderament en un oceà de discriminació (Daussà 2021).

La publicació d'una guia que recull els usos de l'LGN en tota la seva complexitat gramatical pretén advocar per una normativitat alternativa. En ancorar la seva legitimitat en els mateixos parlants, tot recollint usos ja existents, i en justificar la seva necessitat en les experiències d'un col·lectiu que exigeix el reconeixement dels seus drets d'usuari, la GGLNB defensa una pluricentralitat normativa pel que fa a la llengua catalana que desafia el monopoli d'autoritat d'organismes com l'IEC. En la seva funció de performativitat identitària (Butler 2009), l'LGN reclama l'autoritat de l'usuari de determinar la forma que ha de tenir la seva llengua per tal de continuar sent un instrument d'expressió i de creació de realitats.

En resum, la implementació de l'LGN sovint provoca reaccions, tant positives com negatives, que, més enllà de les formes lingüístiques, es dirigeixen a les usuàries de la llengua. Si bé aquestes reaccions no són exclusives del cas català, és interessant veure com també s'hi donen, i examinar-ne les peculiaritats que, com a llengua minoritzada, hi pugui presentar (Hornsby 2020; Daussà & Pera-Ros 2024). El posicionament dels agents oficials exerceix una gran influència sobre la població, sigui atorgant legitimitat als arguments que s'hi alineen o bé desqualificant altres variants. Tanmateix, la batalla política no té cap efecte si no té suport a les trinxeres del carrer, i és per això que en la resta d'aquest article ens centrem en les reaccions expressades a la xarxa social X, parant atenció especial a l'ús de la normativa

com a *lawfare* per a la discriminació lingüística, i a les reaccions de defensa i estratègies d'empoderament de les persones afectades. En el nostre estudi fem esment especial a les entrades que directament o indirectament es refereixen a la GGLNB, perquè és l'únic treball que ha presentat metòdicament un recull d'usos i perquè la publicació del llibre va posar (i manté) el tema de nou a la taula de debat públic. Ens interessa també examinar l'efecte que la publicació d'una guia que, per definició, planteja una normativa alternativa a l'oficial ha tingut sobre l'opinió pública.

5. X: la veu del poble

Per al nostre estudi ens hem basat en l'anàlisi de 150 piulades en català publicades entre el 3 de setembre (dia en què es va anunciar la publicació de la GGLNB) i el 10 de març del 2024. Vam trobar la majoria de piulades aplicant el mètode de mostra de criteri intencional (Palys 2008), tot cercant termes clau com *llenguatge no-binari*, *IEC masculí genèric*, *IEC no-binari*, *Gramàtica no-binari* o *llenguatge inclusiu*. Vam trobar altres piulades addicionals aprofitant les possibilitats logarítmiques d'X, i seguint els fils de les piulades anteriors. La neteja de les dades va consistir en l'eliminació de piulades repetides, piulades de la mateixa persona dient el mateix i clarejat del missatge. Es van eliminar piulades d'institucions, associacions polítiques o socials, articles periodístics, etc., ja que el nostre interès radicava en les opinions d'individus. Un cop teníem suficients piulades il·lustrant un tema, paràvem de recollir-ne piulades, tot i que en fèiem seguiment comparatiu de les que seguïem trobant. La saturació de categories es determinava quan notàvem que la generalització del tema quedava suficientment demostrada relativament a la mida de la mostra, al voltant de les 10-15 instàncies de recollida formal. Les piulades van ser capturades individualment o en el fil on apareixien mitjançant la funció de captura de pantalla, anonimitzades i numerades de manera individual abans d'arxivar-les, d'acord amb la regulació de protecció de dades vigent. El projecte va ser avaluat pel comitè d'ètica en la investigació de la Universitat d'Amsterdam,

que va considerar que el treball quedava legitimat per la clàusula que han d'acceptar els usuaris d'X en crear un compte, per la qual donen la seva autorització per tal que s'utilitzin els continguts de les seves publicacions per a la recerca (sense especificar-ne el tipus).⁷

Tal com vam fer en un estudi similar (Daussà & Pera-Ros 2024), hem aplicat una anàlisi temàtica reflexiva (Braun & Clarke 2006; Clarke & Braun 2017), tot seguint el procés de sis passos de Kriger i Varpio (2020): familiarització amb les dades, generació de codis i detecció, revisió, denominació i definició de temes. El període previ de familiarització va durar aproximadament un any, durant el qual vam detectar els temes recurrents en el debat sobre l'LGN en general i vam generar els codis d'identificació inicials. Tot seguit, durant el període de recollida de la mostra, vam anar revisant els temes fins arribar a la denominació i definició de temes finals, que reflectien més acuradament el debat després de les declaracions oficials de l'IEC i la publicació de la GGLNB. En el refinament i la definició de temes per a l'anàlisi, ens vam guiar per conceptes existents a la literatura rellevant, com ara la puresa i l'autoritat, i sobretot en els ja assenyalats, tot i que no en referència a l'LGN, en estudis sobre el català o llengües i situacions semblants (Milroy 2001; Heller 2006; Woolard & Frekko 2013; Hawkey & Kasstan 2015; Walsh 2016; Woolard 2016), així com el de la performativitat del llenguatge i el seu efecte empoderador (Butler 1990) i, finalment, el concepte de *lawfare* lingüístic. La taula següent resumeix els temes analitzats, que desenvolupem tot seguit en la presentació amb exemples il·lustratius de cada tema. Per últim, presentem una conclusió amb la intenció d'emmarcar la significació de les dades de la xarxa social davant les posicions oficials més àmplies ja presentades anteriorment.

⁷ La Universitat d'Amsterdam no ha publicat les seves directrius per a l'avaluació ètica de la investigació, però els seus criteris són els mateixos que exposa la publicació de la Universitat d'Aberdeen en el document accessible a [socialmediaresearchethics \(stmarys.ac.uk\)](https://socialmediaresearchethics.stmarys.ac.uk) (Townsend & Wallace s.d.). Per a un tractament general sobre l'ús de les dades extretes de les xarxes socials, vegeu Iphofen (2020).

	Tema	Definició
1	Atac <i>ad hominem</i> a través de la seva llengua (LGBT-fòbia)	Insults i amenaces cap a la comunitat <i>queer</i> mitjançant el rebuig de la seva varietat lingüística
2	<i>Lawfare</i>	Utilització de la norma lingüística de l'autoritat per excloure o marginar la varietat lingüística d'una població tot desacreditant-ne la legitimitat
3	Pluricentralitat de la norma	Reconeixement que la forma lingüística pot estar determinada a través de més d'una font que la legítimi
4	Empoderament lingüístic	Reapropiació de la legitimitat lingüística
5	Català com a llengua minoritzada	El canvi lingüístic vist com a degradació de la llengua o bé com a signe de vitalitat
6	El català i altres llengües	Comparació amb altres llengües per justificar i legitimar (la forma de) la llengua catalana
7	Comparació amb altres lluites socials	Comparació amb altres iniciatives que cerquen la igualtat social

Taula 1. Temes derivats de l'anàlisi reflexiva

El primer que cal destacar és la polarització de les reaccions vers el tema de l'expressió de gènere en el llenguatge, que, en certa manera, podria ser deguda al mitjà observat. Cal també remarcar que, entre les reaccions negatives, hi ha força gent que rebutja la proposta de l'LGN amb actituds profundament despectives i ofensives, que, més enllà del llenguatge en si, s'estenen a les poblacions associades amb el seu ús. La piulada 1 n'és un exemple, on, a més de negar l'existència de la identitat no-binària, tot equiparant-la amb lis delinqüents sexuals, s'utilitza el trastorn mental com a insult. També cal destacar l'ús de la paraula *woke*, utilitzada per certs sectors conservadors i d'extrema dreta per invalidar i designar els moviments progressistes.

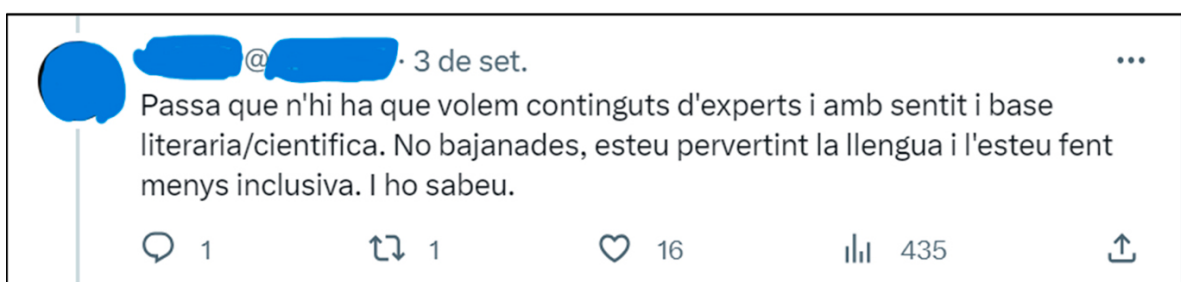
Piulada 1. Insults a la comunitat LGBTQ+ i a altres grups

De vegades, l'insult passa la barrera de l'amenaça, com en la piulada següent, on es proposa d'identificar per la seva manera de parlar les persones que tenen intenció de marginar, tot insultant-les de passada:

Piulada 2. Insults i amenaces personals i grupals

El primer tema que ens trobem fa referència a qui posseeix la legitimitat per assumir el paper d'autoritat lingüística sobre aquest assumpte. En primer lloc, s'assenyala que aquesta recau sobre persones expertes (lingüistes i altres perfils científics i professionals suposadament fidels a la institució), mentre que qualsevol altra iniciativa es descarta com a acció intencionalment maliciosa.

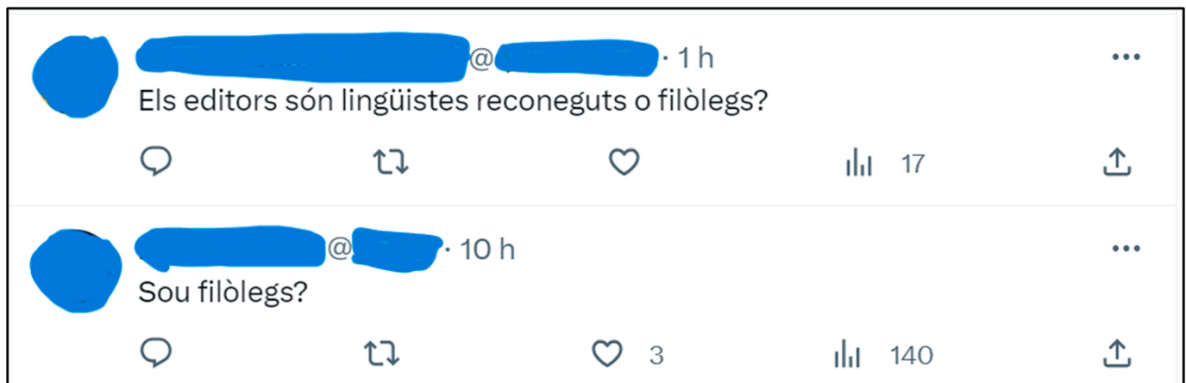
Piulada 3. Legitimitat de les persones expertes

La veu experta de l'IEC sobre el tema no es qüestiona mai (a diferència d'altres propostes prescriptives anteriors, com ara amb la reforma dels diacrítics, que va ser rebuda amb àmplia discòrdia per part de lis usuaris) i es pren com a autoritat científica malgrat les veus divergents d'alguns professionals (Ortega 2022).

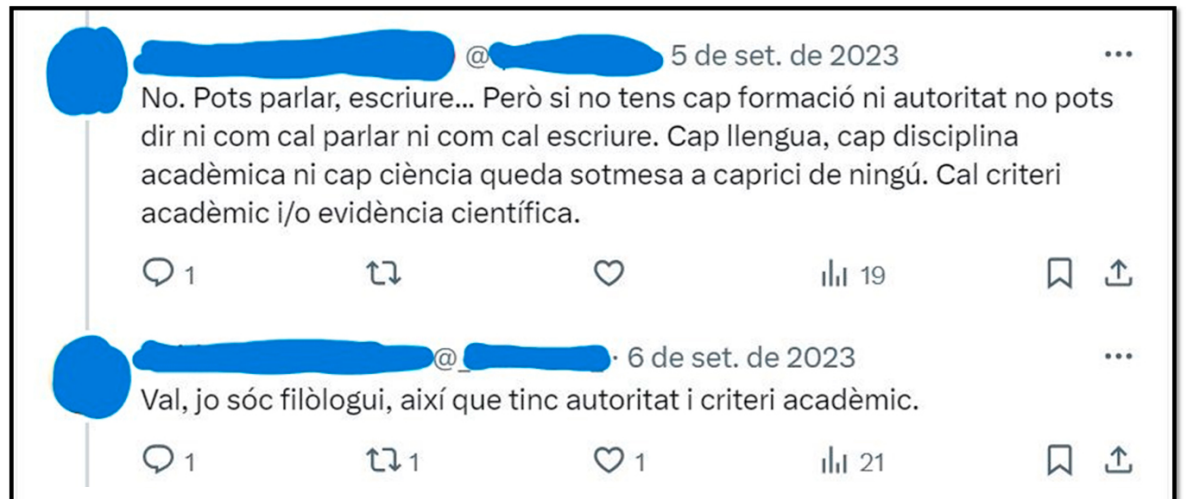

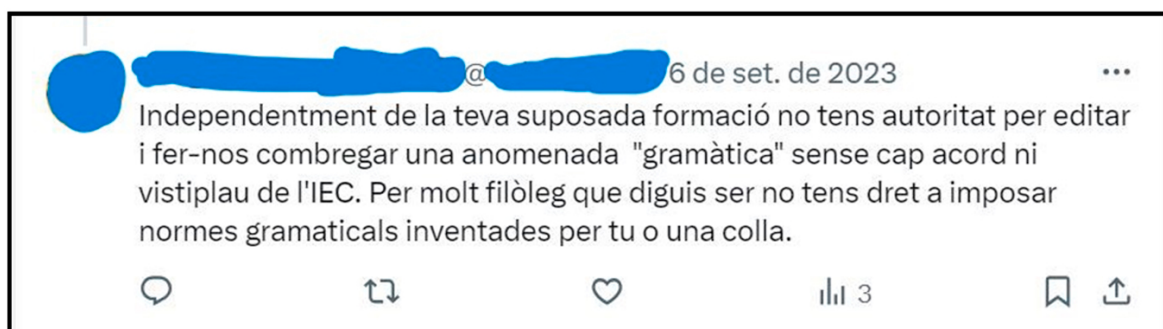
Piulada 4. Autoritat inqüestionada de l'IEC

D'altra banda, i tot i que a la GGLNB hi participen professionals de la llengua com ara filòlogus, lingüistes, traductoris i editoris, la seva autoritat és qüestionada. La piulada 5, per exemple, no és una pregunta amb intenció informativa, sinó de confrontació. I la piulada 6 desacredita directament l'autoritat de les proponentes de l'LGN:

Piulada 5. Qüestionament d'autoritat de la GGLNB

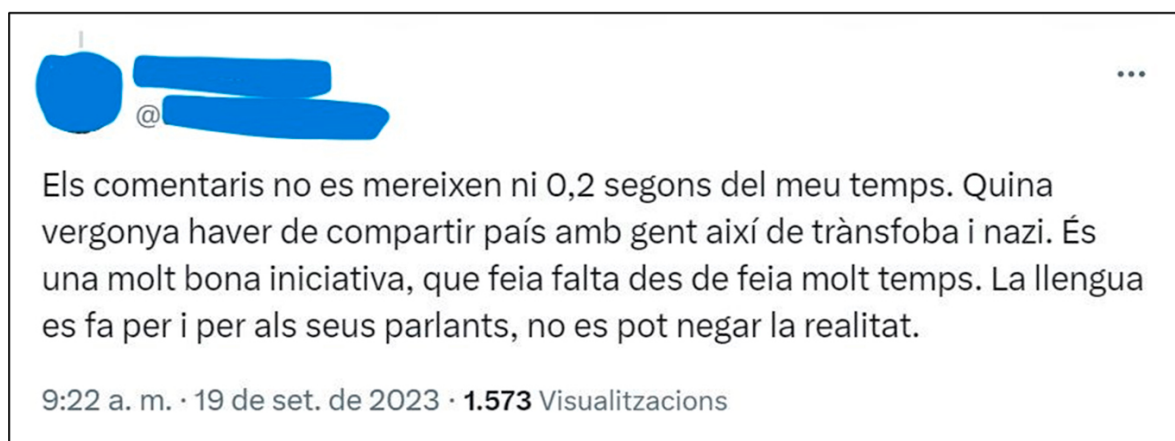

Piulada 6. Desacreditació de la GGLNB

Interpretem que comentaris com aquests, clarament fets amb intenció de desacreditar la GGLNB, donen suport al *lawfare* lingüístic segons hem definit anteriorment. Utilitzen l'autoritat de lis lingüistes i filòloguis per deslegitimar l'LGN, tot reconeixent només un canvi o una norma si és dictada per la institució oficial.

D'altra banda, el menyspreu sembla mutu. Lis partidaris de l'LGN també expressen desdeny per les opinions i les idees de lis sevis retractoris, amb llenguatge igualment poc subtil, entenent que van més enllà de qüestions lingüístiques.

Piulada 7. Menyspreu cap als atacs i aquells que els perpetren

Tanmateix, el que la piulada 7 posa sobre la taula (amb la darrera frase) és l'ancoratge de la legitimitat no en lis expertis, sinó en «els seus parlants» [sic]. El reconeixement d'una alternativa a la norma oficial com a única seu d'autoritat, trenca una llanç a favor de la pluricentralitat normativa i porta a veure el debat sobre el tema com un guany en si mateix.

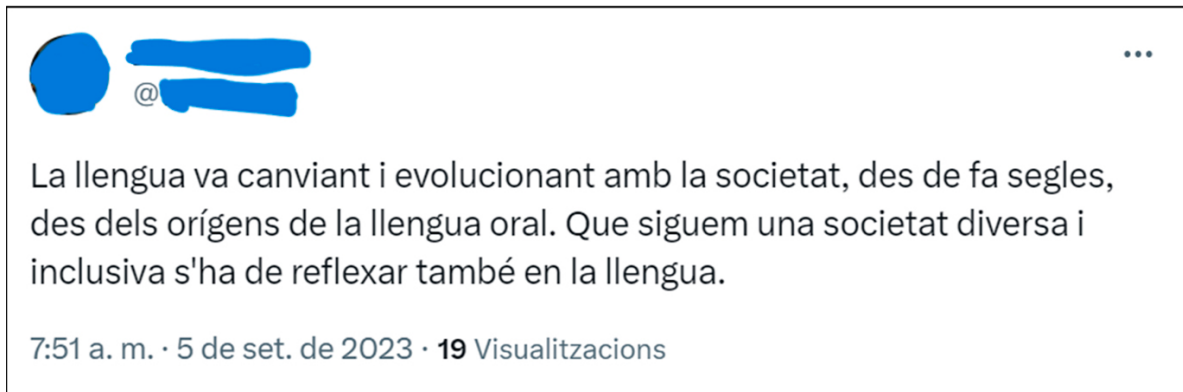
Piulada 8. Pluricentralitat de la norma

Aquest desafiament de la norma oficial només es pot fer des d'una posició d'empoderament que concep lis parlants com a possibles agents de canvi. Així doncs, les piulades 7 i 8 són clars exemples de la reapropiació de l'autoritat lingüística: les persones que les van escriure creuen i defensen que la llengua pertany a totis lis parlants i que, per tant, són lis parlants mateixis qui tenen la legitimitat i el dret d'adaptar el llenguatge a les seves identitats i necessitats.

A voltes, l'agent del canvi s'identifica com el col·lectiu «la societat». Hi ha un debat sobre què compta com a «canvi natural» de la llengua. Com hem vist abans, l'IEC, en el seu comunicat, descarta que un canvi (*aquest canvi*, si més no) proposat per un col·lectiu de parlants (*aquest col·lectiu*, si més no) pugui entendre's com a natural, mentre que no dubta de la legitimitat de la seva pròpia intervenció (per definició, *des de dalt*). El debat es veu reflectit a l'arena social.

Piulada 9. Il·legitimitat del canvi

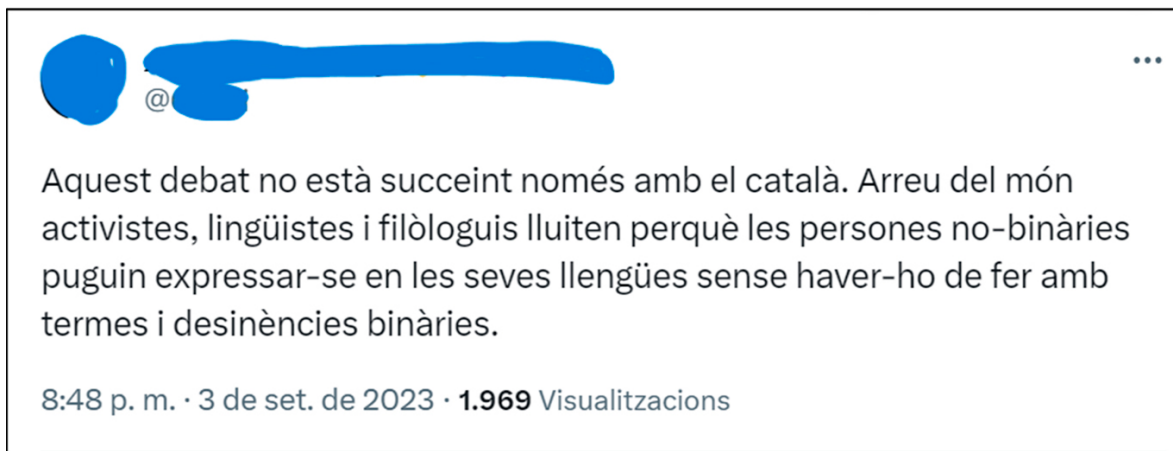
Piulada 10. Canvi lingüístic per acció col·lectiva i reflex social

En alguns casos, s'esmenta l'empoderament que es deriva de la reapropiació de l'autoritat lingüística, en reconèixer el dret inherent i l'autoritat legítima que té tot i usuari de modificar la llengua i d'adaptar-la a les seves necessitats, fer-se sentir i enfrontar-se a la marginació social.

Piulada 11. Canvi lingüístic promotor de progrés social

El fet que es proposin neomorfemes o neopronoms, i que es busqui la manera d'expressar allò que fins al moment estava invisibilitzat, mostra que el català és una llengua que pot avançar i transformar-se, i que la comunitat lingüística vol veure-s'hi representada sense haver de recórrer a altres llengües. D'una banda, la participació del català en un debat tan actual contribueix al fet que sigui vist com una llengua viva i activa tant internament com en el pla internacional, la qual cosa podria veure's com a indicativa del seu grau de vitalitat lingüística.

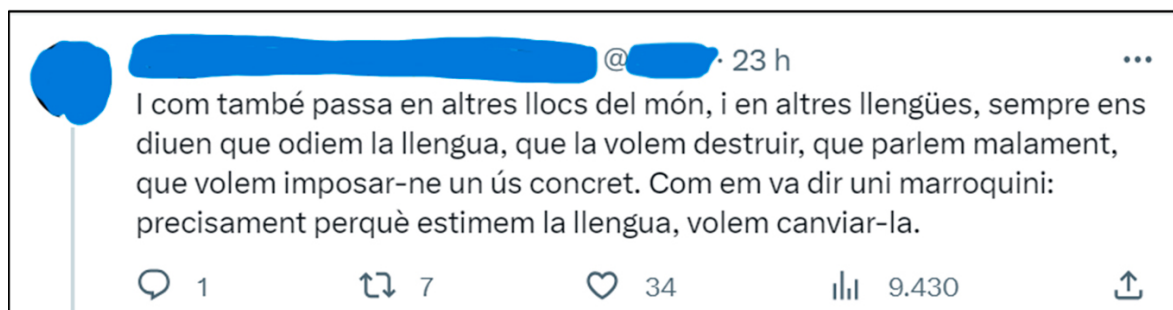
Piulada 12. Vitalitat de la llengua

D'altra banda, i com trobem en altres llengües, s'acusa l'LGN de destruir i pervertir la llengua. En el cas del català, es ressalta, a més, la situació de minorització lingüística com a argument contrari a l'LGN; trobem la idea de l'LGN com una degradació i es considera que el català, com a llengua minoritzada, no pot assumir un repte com aquest, la qual cosa implica que aquests intents de fer el català més flexible n'afecten negativament la vitalitat i contribueixen a la seva minorització.

Piulada 13. Degradació de la llengua

Tanmateix, aquests arguments són rebuts amb la condescendència de qui s'ho ha sentit dir abans:

Piulada 14. Resposta als atacs

Sovint els partidariis de l'LGN proven de trobar-hi la legitimitat normativa en la trajectòria d'altres lluites socials, com els moviments feministes o antiracistes (o, com la piulada següent, antiespecista), tot recordant que moltes pràctiques que trobem normatives avui dia es van originar des de la marginalitat. Engrescadis per aquests paral·lels, alguns usuariis assenyalen que aquesta proposta no és més que un pas més en una trajectòria netejadora de la llengua que encara està a les beceroles:

Piulada 15. Altres lluites socials pendents

En resum, en el camp de les xarxes socials, trobem arguments tant favorables com contraris a l'LGN. Si bé hem trobat un major nombre de piulades de rebuig a l'LGN (i de suport a la normativa), també hi ha piulades que expressen la necessitat que el català hi doni cabuda, com fan tantes altres

llengües arreu del món, o que celebren que hi hagi aquesta iniciativa. No totes les persones que celebren la publicació del llibre mostren el mateix grau d'entusiasme o de convicció, però; per exemple hi ha algunes persones que no acaben d'estar del tot convençudes amb la proposta, però creuen que és positiu que es busqui la manera de combatre la iniquitat social i les maneres com s'implementa a través del llenguatge.

6. Conclusió

En el nostre estudi, hem adoptat una perspectiva d'etnografia crítica (Martin-Jones & da Costa Cabral 2018), que té com a objectiu vincular la recerca etnogràfica sobre ideologies i normes socials més àmplies amb l'anàlisi de pràctiques lingüístiques específiques. Així, ens fem ressò del que Ricento (2000) assenyala com un dels objectius de la recerca sobre política lingüística en totes les seves manifestacions (en el nostre cas, pel que fa a la normativa dictada per les institucions). Aquest autor assenyala que l'anàlisi de les polítiques lingüístiques i les seves conseqüències poden posar de manifest desigualtats en la planificació/regulació lingüística. Finalment, i seguint Creese (2008) i Creese i Copland (1997 [2017]), entenem l'ús del llenguatge com a pràctica social situada, i no com a objecte deslligat del context en què es troba. Així, entenem que les decisions normatives sobre la forma de la llengua no reflecteixen només gustos estètics o reticències purament lingüístiques, sinó actituds lligades a les persones que l'utilitzen.

Hem vist com la normativa lingüística pot fer-se servir per reforçar, des de la posició d'autoritat, pràctiques que contribueixen a la creació i el manteniment de les jerarquies sociopsicològiques dins d'una comunitat i, així, legitimar, directament o indirecta, la violència (verbal), la invisibilització i l'exclusió de les persones que tenen una identificació de gènere diferent de la masculina. En aquest sentit, l'acció de les autoritats lingüístiques són un tipus de *lawfare* còmplice d'altres pràctiques d'exclusió institucional discriminatòries que impedeixen la construcció d'una

societat igualitària que representi la diversitat de gènere inherent a les societats, mitjançant la regulació de la vida lingüística d'aquells que en formen part.

Les dinàmiques lingüístiques, però, no depenen tan sols dels vaivens polítics. Per tal de combatre el desempoderament social i institucional històric, i avançar la construcció d'un món més igualitari, existeixen actuacions que permeten a alguns individus i grups de recuperar l'empoderament a través d'unes pràctiques lingüístiques. Aquestes pràctiques aporten la representació i l'assertivitat d'identitats que queden fora de l'hegemonia d'una comunitat de parla. En seria exemple que s'adoptin i es promoguin accents, paraules, expressions o estructures lingüístiques que visibilitzen una identitat ignorada o exclosa per una normativa que, o bé va amb retard respecte als signes dels temps, o bé s'hi pronuncia obertament en contra ja sigui per motius ideològics varis, per inèrcia o per arrelament tossut a un passat que ja no és vigent. En aquest article, ens hem centrat en la pràctica contrahegemònica d'efectuar la realitat diversa del gènere i de normalitzar les identitats generitzades. Ho hem fet des d'una perspectiva programàtica que reconeixeria la policentralitat de la norma en una comunitat lingüística respectuosa amb la seva diversitat interna. Hem considerat tant les posicions oficials sostingudes per processos d'autoritat hegemònics, com les que arrelen la seva legitimitat en l'ús i la necessitat social, representades aquí per la GGNLB, ja que és l'únic esforç que existeix de presentar una alternativa desplegada en tot el seu paradigma gramatical. Tot seguit, hem recollit les reaccions de lis usuaris de la xarxa X, considerant que reflectien els arguments del debat social sobre aquest fenomen. Si bé hem trobat arguments tant favorables com contraris a l'LGN, ens han interessat les dinàmiques de poder basades en l'existència d'una normativa que hauria de donar suport a les persones que vetllen perquè la seva llengua no perdi el tren del temps, en lloc d'emudir-les. L'alternativa pot ser ben bé que es vagi produint un degoteig mortal cap a altres llengües que els ofereixen la possibilitat d'expressió i l'acolliment que els són negats en la llengua que s'estimen.

Bibliografia

- Académie française.** 2017. «Déclaration de l'Académie française sur l'écriture dite "inclusive"». 26 d'octubre de 2017. <https://www.academie-francaise.fr/actualites/declaration-de-lacademie-francaise-sur-lecriture-dite-inclusive>.
- Ajuntament de Barcelona.** 2024. *Guia de comunicació inclusiva*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. <https://ajuntament.barcelona.cat/guia-comunicacio-inclusiva/pdf/guiaInclusiva-ca.pdf>.
- Ansara, Y. Gavriel & Peter Hegarty.** 2014. «Methodologies of misgendering: Recommendations for reducing cisgenderism in psychological research». *Feminism & Psychology* 24 (2): 259-270. <https://doi.org/10.1177/0959353514526217>.
- Arendt, Hannah.** 2006. *Between past and future*. Londres, UK: Penguin.
- Argentina. Instituto Nacional de Asociativismo y Economía Social.** 2020. Resolución 900/2020. 900/2020, RESFC-2020-900-APN-DI#INAES. Buenos Aires, AR: República Argentina. <https://www.boletinoficial.gob.ar/detalleAviso/primera/236297/20201020>.
- Argentina. Ministerio de Defensa.** 2024. Resolución 160/2024. 160/2024, RESOL-2024-160-APN-MD. Buenos Aires, AR: República Argentina. <https://www.boletinoficial.gob.ar/detalleAviso/primera/304017/20240226>.
- Birken, Maxime.** 2023. «Emmanuel Macron tacle l'écriture inclusive lors de l'inauguration de la Cité de la Francophonie». *Huffington Post*, 30 d'octubre de 2023. https://www.huffingtonpost.fr/politique/video/emmanuel-macron-tacle-l-ecriture-inclusive-lors-de-l-inauguration-de-la-cite-de-la-francophonie_225103.html.
- Bonnin, Juan Eduardo & Alejandro Anibal Coronel.** 2021. «Attitudes toward gender-neutral Spanish: Acceptability and adoptability». *Frontiers in Sociology* 6. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2021.629616>.
- Boroditsky, Lera, Lauren A. Schmidt & Webb Phillips.** 2003. «Sex, syntax, and semantics». En *Language in mind: Advances in the study of language and thought*, edició de Dedre Gentner & Susan Goldin-Meadow, 61-79. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology.

- Braun, Virginia & Victoria Clarke.** 2006. «Using thematic analysis in psychology». *Qualitative Research in Psychology* 3 (2): 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.
- Brutt-Griffler, Janina & Sumi Kim.** 2018. «In their own voices: Development of English as a gender-neutral language». *English Today* 34 (1): 12-19. <https://doi.org/10.1017/S0266078417000372>.
- Butler, Judith.** 1990. *Gender trouble. Feminism and the subversion of identity*. Nova York, NY: Routledge.
- Butler, Judith.** 2009. «Performatividad, precariedad y políticas sexuales». *AIBR* 4 (3): 321-336. <https://doi.org/10.11156/aibr.040306>.
- CanalB.** 2024. «Ministerio de Defensa de Argentina prohíbe uso del lenguaje inclusivo en las Fuerzas Armadas». *CanalB*, 28 de febrer de 2024. <https://canalb.pe/noticias/politica/ministerio-de-defensa-de-argentina-prohibe-uso-de-lenguaje-inclusivo-en-las-fuerzas-armadas>.
- Carrère d'Encausse, Hélène & Marc Lambr.** 2021. «Lettre ouverte sur l'écriture inclusive». <https://www.academie-francaise.fr/actualites/lettre-ouverte-sur-lecriture-inclusive>.
- Clarke, Victoria & Virginia Braun.** 2017. «Thematic analysis». *Journal of Positive Psychology* 12 (3): 297-298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>.
- Coady, Ann.** 2018. «The origin of sexism in language». *Gender and Language* 12 (3): 271-293. <https://doi.org/10.1558/genl.31445>.
- Creese, Angela.** 2008. «Linguistic ethnography». En *Encyclopedia of language and education*, edició de Kendall A. King & Nancy H. Hornberger, 229-241. Nova York, NY: Springer.
- Creese, Angela & Fiona Copland.** 1997 (2017). «Linguistic ethnography». En *Research methods in language and education*. Encyclopedia of Language and Education, edició de Kendall King, Yi-Ju Lai & Stephen May, 339-351. Cham, CH: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02329-8_25-1.
- Daussà, Eva J.** 2021. «La teva incomoditat és la meva dignitat». En *Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou*, edició de Carme Junyent, 202-204. Vic, ES: Eumo.
- Daussà, Eva J. & Renée Pera-Ros.** 2024. «The battle for authority, legitimacy and agency in the Twitter fields of the Catalan gender-neutral linguistic

- revolution». En *Queering language revitalisation: Navigating identity and inclusion among queer speakers of minority languages*, edició de John Walsh & Michael Hornsby. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Dovchin, Sender.** 2020. «Peripheralized Englishes, social media and (in) authenticity». En *Language, social media and ideologies. Translingual Englishes, Facebook and authenticities*, 1-10. Cham, CH: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-26139-9_1.
- Duchêne, Alexandre & Monica Heller.** 2012. «Language policy in the workplace». En *Language policy*, edició de Bernard Spolsky, 323-334. Cambridge, UK: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511979026.020>.
- Eckert, Penelope & Sally McConnell-Ginet.** 1998. «Communities of practice: Where language, gender, and power all live». En *Language and gender. A reader*, edició de Jennifer Coates. Oxford, UK: Blackwell. <https://doi.org/10.1558/genl.2007.1.1.27>.
- Eckert, Penelope & Sally McConnell-Ginet.** 2007. «Putting communities of practice in their place». *Gender and Language* 1: 27-37.
- Erdocia, Iker & Josep Soler.** 2022. «Sociolinguists and their publics: Epistemological tension and disciplinary contestation over language in Catalonia». *Journal of Sociolinguistics* 26 (1): 45-64. <https://doi.org/10.1111/josl.12530>.
- Erdocia, Iker & Josep Soler.** 2024. «In pursuit of epistemic authority in public intellectual engagement: The case of language and gender». *Multilingua* 43 (1): 34-34. <https://doi.org/10.1515/multi-2023-0115>.
- Everett, Caleb.** 2011. «Gender, pronouns and thought: The ligature between epicene pronouns and a more neutral gender perception». *Gender and Language* 5 (1): 133-152. <https://doi.org/10.1558/genl.v5i1.133>.
- Gingins, Lyssia.** 2023. «France's Sénat proposes law against inclusive writing to "protect the French language"». *Le Monde*, 1 de novembre de 2023. https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2023/11/01/france-s-senat-proposes-law-against-inclusive-writing-to-protect-the-french-language_6219088_5.html#.
- Gustafsson Sendén, Marie, Emma A. Bäck & Anna Lindqvist.** 2015. «Introducing a gender-neutral pronoun in a natural gender language: The influence of time on attitudes and behavior». *Frontiers in Psychology* 6: article 893.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00893>.

Haugen, Einar. 1961. «Language planning in modern Norway». *Scandinavian Studies* 33 (2): 68–81.

Hawkey, James W. & Jonathan R. Kasstan. 2015. «Regional and minority languages in France: Policies of homogenization or a move toward heterogeneity? A case study on Francoprovençal». *French Review* 89 (2): 110–125. <https://doi.org/10.1353/tfr.2015.0004>.

Heller, Monica. 2006. *Linguistic minorities and modernity: A sociolinguistic ethnography*. Londres, UK: Longman.

Heller, Monica. 2018. «Socioeconomic junctures, theoretical shifts». En *The Oxford handbook of language policy and planning*, edició de James W. Tollesfson & Miguel Pérez-Millans, 35–50. Oxford, UK: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190458898.013.6>.

Hornsby, Michael. 2020. «Gender-fair language in a minority setting: The case of Breton». *Studia Celtica Posnaniensia* 4 (1): 59–74. <https://doi.org/10.2478/scp-2019-0004>.

Imborek, Katherine L., Nicole L. Nisly, Michael J. Hesseltine, Jana Grienke, Todd A. Zikmund, Nicholas R. Dreyer, John L. Blau, Maia Hightower, Robert M. Humble & Matthew D. Krasowski. 2017. «Preferred names, preferred pronouns, and gender identity in the electronic medical record and laboratory information system: Is pathology ready?». *Journal of Pathology Informatics* 8 (1): 1–7. https://doi.org/10.4103/jpi.jpi_52_17.

Institut d'Estudis Catalans (IEC), ed. 2023. *Actes de les Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a la Cerdanya (20 i 21 d'octubre de 2022)*. Barcelona, ES: Institut d'Estudis Catalans.

Iphofen, Ron, ed. 2020. *Handbook of research ethics and scientific integrity*. Cham, CH: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-76040-7>.

Junyent, Carme, ed. 2021. *Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou*. Vic, ES: Eumo.

Kaufmann, Christiane & Gerd Bohner. 2014. «Masculine generics and gender-aware alternatives in Spanish». *IZGOnZeit. Onlinezeitschrift des Interdisziplinären Zentrums für Geschlechterforschung (IZG)* 3: 8–17. <https://doi.org/10.4119/izgonzeit-1310>.

- King, Brian.** 2019. *Communities of practice in language research: A critical introduction*. Nova York, NY: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429283499>.
- Lippi-Green, Rosina.** 1997. *English with an accent*. Nova York, NY: Routledge.
- López, Àrtemis.** 2019. «Tú, yo, elle y el lenguaje no binario». *La linterna del traductor* 19. <https://lalinternadeltraductor.org/n19/traducir-lenguaje-no-binario.html>.
- Marçal, Heura, Fiona Kelso & Mercè Nogués.** 2008 (2011). *Guia per a l'ús no sexista del llenguatge a la Universitat Autònoma de Barcelona*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona Servei de Llengües i Observatori per a la Igualtat. <https://www.uab.cat/doc/llenguatge>.
- Martin-Jones, Marilyn & Ildegrada da Costa Cabral.** 2018. «The critical ethnographic turn in research on language policy and planning». En *The Oxford handbook of language policy and planning*, edició de James W. Tollefson & Miguel Pérez-Milans, 71-92. Nova York, NY: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190458898.013.3>.
- Mélenchon, Jean-Luc.** 2023. «Jean-Luc Mélenchon: "Le français est une langue créole et politique"». *Le Figaro*, 3 de novembre de 2023. <https://www.lefigaro.fr/vox/politique/jean-luc-melenchon-le-francais-est-une-langue-creole-et-politique-20231103>.
- Milroy, James.** 2001. «Language ideologies and the consequences of standardization». *Journal of Sociolinguistics* 5 (4): 530-555. <https://doi.org/10.1111/1467-9481.00163>.
- Monzó-Nebot, Esther.** 2021. «La representació de la dona en els usos lingüístics. Revisió d'estudis sobre la interacció entre les formes masculines i el biaix de gènere». *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law* 76: 141-168. <https://doi.org/10.2436/rld.i76.2021.3730>.
- Monzó-Nebot, Esther & Helen Debussy.** 2024. «Implementing gender-fair language in international organizations: Collective illusions and gender bias in translation sections». En *Toward inclusion and social justice in institutional translation and interpreting. Revealing hidden practices of exclusion*, edició d'Esther Monzó-Nebot & María Lomeña Galiano, 97-129. Nova York, NY: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003349914-7>.

- Monzó-Nebot, Esther & Miguel Llanos-Guerrero.** 2022. «La traducción y lo lúdico en el cambio social: la traducción inclusiva de Morgane contra una doxa de género dominante». *Babel* 68 (6): 802-838. <https://doi.org/10.1075/babel.00295.mon>.
- Moretti, Julia.** 2018. «La RAE y el rechazo al lenguaje inclusivo». *Letras* 7: 25-31.
- Moyano, Juan,** ed. 2023. *Guia gramatical del llenguatge no-binari*. 2a ed. Barcelona, ES: Raig Verd.
- Muhr, Rudolf.** 2016. *Pluricentric languages and non-dominant varieties worldwide*. Berlín, DE: Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/978-3-653-07112-2>.
- Ortega, Rudolf.** 2022. «Sobre la i no binària». *El País*, 18 de novembre de 2022, Brou de Llengua. <https://elpais.com/quadern/2022-11-18/sobre-la-i-no-binaria.html#>.
- Palys, Ted.** 2008. «Purposive sampling». En *The Sage encyclopedia of qualitative research methods*, edició de Lisa M. Given, 697-698. Los Angeles, CA: Sage.
- Parra, María Luisa & Ellen J. Serafini.** 2021. «¡Bienvenidxs todes!: el lenguaje inclusivo desde una perspectiva crítica para las clases de español». *Journal of Spanish Language Teaching* 8 (2): 143-160. <https://doi.org/10.1080/23247797.2021.2012739>.
- Popič, Damjan & Vojko Gorjanc.** 2018. «Challenges of adopting gender-inclusive language in Slovene». *Suvremena Lingvistika* 44 (86): 329-350. <https://doi.org/10.22210/suvlin.2018.086.07>.
- Ricento, Thomas.** 2000. «Historical and theoretical perspectives in language policy and planning». *Journal of Sociolinguistics* 4 (2): 196-213. <https://doi.org/10.1111/1467-9481.00111>.
- Sczesny, Sabine, Magda Formanowicz & Franziska Moser.** 2016. «Can gender-fair language reduce gender stereotyping and discrimination?». *Frontiers in Psychology* 7: 25. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00025>.
- Serrano, María & Belén Montes.** 2022. «Darío Villanueva, sobre el lenguaje inclusivo en la RAE: «La lengua debe ser cuidada, y se le está faltando al respeto»». *El Debate*, 25 de noviembre de 2022. https://www.eldebate.com/cultura/20221125/dario-villanueva-sobre-lenguaje-inclusivo-lengua-cuidada-faltando-respeto_75264.html.
- Shoham, Amir & Sang Mook Lee.** 2018. «The causal impact of grammatical

- gender marking on gender wage inequality and country income inequality». *Business and Society* 57 (6): 1216–1251. <https://doi.org/10.1177/0007650317696231>.
- Silva, Gláucia V. & Cristiane Soares.** 2024. *Inclusiveness beyond the (non)binary in romance languages. Research and classroom implementation*. Nova York, NY: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003432906>.
- Smith-Christmas, Cassie.** 2016. *Family language policy: Maintaining an endangered language in the home*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137521811>.
- Spolsky, Bernard.** 2004. *Language policy*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Spolsky, Bernard,** ed. 2012. *The Cambridge handbook of language policy*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511979026>.
- Stahlberg, Dagmar, Friederike Braun, Lisa Irmén & Sabine Sczesny.** 2007. «Representation of the sexes in language». En *Social communication*, edició de Klaus Fiedler, 163–187. Nova York, NY: Psychology Press.
- Stahlberg, Dagmar & Sabine Sczesny.** 2001. «Effekte des generischen Maskulinums und alternativer Sprachformen auf den gedanklichen Einbezug von Frauen». *Psychologische Rundschau* 52 (3): 131–140. <https://doi.org/10.1026//0033-3042.52.3.131>.
- Townsend, Leanne & Claire Wallace.** s.d. *Social media research: A guide to ethics*. Aberdeen, UK: University of Aberdeen.
- Universitat de Barcelona (UB).** 2023. «Llenguatge inclusiu». *Llibre d'estil* (blog), Universitat de Barcelona. <https://www.ub.edu/llibre-estil/criteri.php?id=3670>.
- del Valle, Jose.** 2014. «The politics of normativity and globalization: Which Spanish in the classroom?». *Modern Language Journal* 98 (1): 358–372. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2014.12066.x>.
- de Varennes, Fernand.** 2012. «Language policy at the supranational level». En *Language policy*, edició de Bernard Spolsky, 149–173. Cambridge, UK: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511979026.011>.
- Walsh, Olivia.** 2016. *Linguistic purism: Language attitudes in France and Quebec*. Amsterdam, NL: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/impact.41>.

- Wiemann, Rieke.** 2023. «Genderverbot an Schulen: Kampf für Gerechtschreibung». *TAZ*, 27 de desembre de 2023. <https://taz.de/Genderverbot-an-Schulen/!5972029/>.
- Woolard, Kathryn A. & Susan E. Frekko.** 2013. «Catalan in the twenty-first century: Romantic publics and cosmopolitan communities». *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 16 (2): 129-137. <https://doi.org/10.1080/13670050.2012.720663>.
- Woolard, Kathryn Ann.** 2016. *Singular and plural. Ideologies of linguistic authority in 21st century Catalonia*. Oxford, UK: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190258610.003.0002>.
- Zimman, Lal.** 2018. «Transgender voices: Insights on identity, embodiment, and the gender of the voice». *Language and Linguistics Compass* 12 (8): article e12284. <https://doi.org/10.1111/lnc3.12284>.

